Morské korytnačky v ohrození

Milióny rokov pomáhali udržiavať zdravé oceány, teraz im hrozí vyhynutie. Okrem prirodzených predátorov môže za úbytok morských korytnačiek hlavne človek. Pytliaci, ktorí kradnú korytnačie vajíčka a posielajú ich do čínskych reštaurácií. Rybári chytajúci do vlečných sietí, v ktorých sa zamotané korytnačky nakoniec utopia. A turisti, ktorí si kupujú korytnačie náramky a naháňajú korytnačky kvôli jednej fotke. Preto sa biologička HANA VAŠINA SVOBODOVÁ (39) rozhodla založiť na Srí Lanke a v Indonézii organizáciu na ich ochranu. Ako sa navzájom dohovárajú korytnačie embryá? Sú korytnačie vajcia dobré na potenciu? A prečo sa hovorí, že niekto „roní slzy ako korytnačka“?

Foto: Ivo Pardus

Hanka Svobodová v roku 2017 založila organizáciu Chránime morské korytnačky. Tej sa už podarilo zachrániť a do mora vypustiť viac ako 4,5 milióna korytnačiek a každý deň pribúdajú ďalšie.

Prečo je nutné chrániť morské korytnačky?
Korytnačky sú na Zemi už viac ako 110 miliónov rokov a za ten čas si vytvorili v oceánoch nezastupiteľnú úlohu. Napríklad karety obrovské sú v dospelosti vegetariáni a živia sa morskou trávou. Tým, že ju ohrýzajú, udržujú morské lúky zdravé a husté. Tie potom slúžia ako škôlky pre malé ryby, ktoré sa v nich ukrývajú, kým vyrastú. Vďaka tomu majú rybári čo loviť. Alebo pravé karety sa živia hubovcami *(primitívny vodný tvor s vakovitým telom živiaci sa filtráciou vody, pozn. red.)*, ktoré inak prerastajú koralové útesy. Korytnačky ich držia pod kontrolou a tým umožňujú koralom rásť a zachovávať pestrosť útesov.

Majú nejakú zásadnú úlohu aj najväčšie korytnačky na svete – kožatky veľké?
Tie pre zmenu denne zjedia aj dvesto kíl medúz. Bez nich by sa medúzy premnožili a prekážali by nielen rybám, ale aj ľuďom, ktorí sa chcú kúpať v mori. Každá korytnačka má v oceáne svoju funkciu a spoločne udržujú rovnováhu. Sú to veľkí hráči na vrchole potravinového reťazca. A okrem toho, už len preto, že tu prežili toľko miliónov rokov, si zaslúžia, aby tu s nami boli ďalej.

Ak sú na vrchole potravinového reťazca, znamená to, že nemajú žiadne predátory?
To platí hlavne pre dospelé jedince. Veľké korytnačky už mnoho prirodzených nepriateľov nemajú, občas na ne síce zaútočia žraloky, ale väčšinou to nie sú smrteľné útoky. Kožatky môžu mať až 800 kíl a dva metre, karety s tvrdým pancierom vyše metra, sú to jednoducho obrovské zvieratá, na ktoré si trúfne málokto. Úplne iná situácia je však pri mláďatách. V prvých hodinách po vyliahnutí ich prežije len asi dvadsať percent. Korytnačky sa liahnu v piesku a práve cesta z hniezda k moru je pre ne najnebezpečnejšia. Na pláži na ne čakajú kraby, krysy alebo psy, a keď sa korytnačky dostanú do mora, číhajú tam na ne ryby aj vtáky.

Ako tie malé korytnačky vedia, ktorým smerom je more? Kade sa vydať?
Orientujú sa podľa svetla. Predtým v noci bežali k žiariacej hladine mora, kde sa odrážal mesiac a hviezdy, dnes je to však ťažšie. Na pobreží stoja hotely, svietia ulice a dediny, a tak sa malé jedince často vydávajú na opačnú stranu, do zástavby. Každá minúta na súši pritom znamená obrovské riziko, môžu ich zožrať predátory, môžu sa zamotať do nejakých odpadkov alebo ich napríklad prejde auto.

Ako ďaleko od brehu kladú samice vajíčka?
Vajíčka kladú pri prílive, aby vedeli, kam až siaha voda. Hniezda však zakopávajú ďalej od čiary prílivu, takže medzi nimi a morom môže byť tridsať, niekedy aj päťdesiat metrov. Predtým tam býval len piesok a kroviny, dnes je často hneď za hniezdami hotel.

„Denne zjedia aj 200 kíl medúz.“

Ako prebieha samotné liahnutie?
Samica nakladie vajíčka do jamky hlbokej zhruba meter. Embryá sú hrozne múdre, potrebujú sa vyliahnuť naraz, a tak sa medzi sebou „dohovárajú“, to znamená, že vydávajú také slabé zvuky a tým koordinujú vlastné liahnutie. Na prednej plutvičke majú malý háčik, ktorým prerazia škrupinu, a potom pod pieskom čakajú, kým sa zatiahne zvyšok žĺtka. Keď sú všetky embryá vonku, a to ich môže byť okolo stovky, až potom začnú spoločne stúpať hore. Lezú akoby cez seba a vytvárajú si tak akýsi výťah. Hovorí sa tomu protokooperácia. Jedna malá korytnačka by sa sama z metrovej hĺbky von nedostala. Vyliezajú hlavne v noci, pri prílive, keď je piesok chladnejší a cesta do mora kratšia. Inštinkty, ktoré ich pri tom vedú, sú neuveriteľné.

Má na ich reprodukciu vplyv spln?
Hovorí sa, že počas splnu kladie viac samíc, ale vedecky to zatiaľ nikto jednoznačne nepotvrdil.

Je pravda, že dospelé korytnačky sa vracajú na rovnakú pláž, kde sa vyliahli?
Áno, a to je na nich fascinujúce. Korytnačka sa vyliahne, okamžite sa rozbehne do mora a potom zhruba tridsať rokov pláva oceánom, než dospeje. Dospievajú v dvadsiatich až tridsiatich piatich rokoch, podľa druhu, ale aj po takom dlhom čase nájdu cestu späť na pláž, kde sa narodili. Pomáha im v tom kombinácia faktorov, od chemickej stopy piesku cez morské prúdy až po geomagnetické pole. Samce a samice sa zhromaždia pri pobreží, páry sa a samica potom počas dvoch mesiacov nakladie štyri až sedem znášok. Každých jedenásť až štrnásť dní vyhrabe hniezdo a znesie okolo stovky vajec, výnimočne až stosedemdesiat. Lenže z tých stoviek korytnačiek sa ich do mora dostane len časť. A z tisíca mláďat dorastie do dospelosti sotva jedno. Predtým to bolo jedno z dvoch stoviek, ale dnes je šanca ešte menšia.

▶ Kareta obrovská musí schudnúť aj 10 kg, aby sa jej všetky vajcia zmestili do brušnej dutiny.

Nemôžu korytnačky znášať vajíčka do vody?
Bohužiaľ, nie. Väčšina zvierat sa vyvinula v mori a potom prešla na súš. Pri korytnačkách to bolo naopak. Najprv žili na súši, zahrabávali sa a schovávali tak, že sa im začal vytvárať pancier. Až potom prešli do sladkých vôd a nakoniec do mora. Práve preto sa však aj dnes musia vracať na pevninu a klásť vajcia do piesku. Do vody ich jednoducho zniesť nemôžu.

Kde sa tých tridsaťpäť rokov pohybujú?
Plávajú v mori, migrujú. Aj tie najkratšie migrácie majú okolo tisíc kilometrov. V Írsku som napríklad pozorovala veľké kožatky, ktoré pochádzali až z Francúzskej Guyany na severe Južnej Ameriky a priplávali tam žrať medúzy. Prekonali celý Atlantik.

Ako viete, odkiaľ tie korytnačky priplávali?
Podľa vzorky DNA. Dnes už navyše existujú telemetrické štúdie, v rámci ktorých vedci korytnačkám pripevňujú vysielače a sledujú ich cestu. Zatiaľ je to možné iba pri dospelých jedincoch, pretože vysielač potrebuje batériu a tá na malom mláďati nevydrží. Pri tých by bolo skvelé sledovať, čo sa s nimi počas prvých dvadsať rokov ich života deje. Dnes totiž vieme, ako vyzerá ich štart, ako žijú dospelé jedince, ale tá dlhá medzifáza zostáva záhadou.

Prečo ste sa rozhodli chrániť korytnačky práve v Indonézii?
Pretože v Indickom oceáne sú najohrozenejšie. Je tam najviac hrozieb, od všadeprítomných odpadkov cez ilegálny rybolov až po pytliactvo. V Atlantiku už funguje veľa záchranných staníc, na Floride pracujú celé tímy biológov. V Tichom oceáne je situácia horšia, ale najkritickejšia je práve oblasť Indického oceánu, aj v dôsledku krajín, ktoré k nemu priliehajú, ako sú India alebo Čína. A navyše, na rozdiel od iných miest tam stále chýbajú zahraničné organizácie, ktoré by sa ochrane venovali systematicky.

„Cestu na pláž, kde sa narodili, nájdu aj po 35 rokoch.“

Koľko druhov morských korytnačiek sa v Indonézii vyskytuje?
Celkovo šesť zo siedmich známych. Štyri druhy tam pravidelne kladú vajíčka, ďalšie dva druhy tam „len“ trávia čas pri zháňaní potravy. To je obrovská diverzita. Preto tam má ochrana veľký zmysel. Máme šesť ochranárskych lokalít v Indonézii a dve na Srí Lanke. Na všetkých funguje podobný režim, keď ochranári v noci monitorujú pláž, kam chodia samice klásť vajíčka. Hneď ako ich nakladú, vajíčka sa prenesú do chránenej, oplotenej časti pláže.

Pozorovať korytnačky (tu karety pravé) v mori je nezabudnuteľný zážitok. Je však nutné rešpektovať ich priestor, byť od nich vzdialení aspoň dva metre a na korytnačky rozhodne nesiahať.

Kvôli pytliactvu?
Áno, to je v Indonézii obrovské riziko, aj keď napríklad oproti Latinskej Amerike je tam zásadný rozdiel, že v Indonézii sa to nekončí násilím. V Kolumbii sa bežne stane, že kto príde k hniezdu prvý, ten berie, a keď sa stretne ochranár s pytliakom, môže to ochranára stáť život. V Indonézii to, našťastie, nie je také vyhrotené. Ale aj napriek tomu, že ľudia vedia, že korytnačky sú chránené, je to pre nich ľahký zárobok. Jedno vajce sa napríklad predáva za necelé euro.

Nie je to na Indonéziu trochu drahá potravina?
Áno, ale tieto vajíčka nekupujú chudobní ľudia. Tí chudobní, čo sú väčšinou dedinčania, nájdu na pobreží hniezdo, pár vajíčok si nechajú pre vlastnú potrebu a zvyšok predajú práve kvôli ľahkému zisku. Ak by si jedno hniezdo dedina rozdelila medzi sebou, potom by mi to neprekážalo, tak to bolo vždy. Lenže problém je, že dnes sa vďaka jednoduchej doprave vajcia vo veľkom vyvážajú napríklad do Číny alebo do Singapuru do reštaurácií. Existujú pláže, odkiaľ sa týždenne vyvezie aj päťtisíc vajec. A pretože samica sa vždy vracia na rovnaké miesto, môže to pre budúcnosť korytnačiek znamenať nulovú populáciu.

Ako rýchlo sa znižuje korytnačia populácia?
Na niektorých miestach poklesla od druhej svetovej vojny o viac ako deväťdesiat percent. A to je priamy dôsledok pytliactva a obchodu. Polícia v Indonézii nie je schopná medzi sedemnástimi tisíckami ostrovov strážiť každú loďku. A v Číne alebo inde v Ázii sú korytnačie vajcia považované za delikatesu. Navyše tam veria, že korytnačie vajcia sú skvelé

Foto: Martin Vokurek, Vít Lukáš, Marcela Justiánová

◀ **Kožatky veľké chvíľu po vyliahnutí. Tieto korytnačky budú mať v dospelosti hoci aj dva metre a budú vážiť 800 kg.**

na potenciu alebo že napríklad náramok z korytnačiny prináša ochranu. Že vďaka nemu napríklad človeku nezhorí dom. Vajíčka sa v Indonézii tiež tradične podávali hosťom, ktorí prišli z veľkej diaľky, aby sa ukázala pohostinnosť. A pre turistov je to stále niečo „exotické“.

■ **To znamená, že pytliaci sa nezameriavajú len na vajcia, ale aj na korytnačky samotné?**

Áno, hlavne na karety pravé, ktoré majú nádherný farebný pancier. Chytia korytnačku, dve hodiny ju držia nad ohňom a potom nožom olupujú pláty korytnačiny. Keďže korytnačina je v tej chvíli mäkká, stáča sa do náramkov alebo sa z nej robia rôzne prívesky. Lenže medzitým sa korytnačke varia všetky orgány, takže o pár dní zomrie. Mäso si väčšinou ani nevezmú – jednak veria, že korytnačke pancier dorastie, a jednak mäso karety pravej nie je veľmi chutné, pretože sa živí hubovcami a prhlivcami z koralov.

■ **A mäso iných druhov konzumujú?**

Ak už niekde jedia mäso, ide skôr o karety obrovské, tie sú vegetariáni. Na niektorých miestach, napríklad na Kapverdách, sa však korytnačky dodnes cielene lovia na mäso. Dokonca boli prípady, keď turisti po požití korytnačieho mäsa a vajec zomreli.

■ **Ako to? Mäso nebolo čerstvé?**

Korytnačky žijú dlho, až osemdesiat rokov, a v ich tkanivách sa počas tohto obdobia kumulujú toxíny a rôzne znečistenia. Pri samcoch sa navyše objavuje choroba zvaná fibropapilomatóza, čo sú nádory na očiach, krku a iných mäkkých častiach tela. Samice ich väčšinou nemajú, pretože dokážu časť škodlivín „odložiť“ do vajec. To je tá tienistá stránka kladenia, pretože prvé znášky po niekoľkých rokoch migrácie bývajú plné ťažkých kovov a toxínov, takže sa z nich často polovica ani nevyliahne. Ďalšie znášky už bývajú životaschopné. Pytliak však, samozrejme, nespozná, ktoré vajcia sú zdravé a ktoré nie. A keď potom ľudia zjedia takéto kontaminované vajcia alebo mäso karety pravej, ktorá sa živí prhlivcami a hubovcami, môže sa to skončiť otravou.

„Niekde poklesla populácia korytnačiek o viac ako 90 %.“

Foto: UNIPA, archív morskezelvy.cz

▼ **Organizácia Chráníme morské korytnačky okrem priamej ochrany korytnačiek vzdeláva deti a dospelým ponúka alternatívnu obživu – napríklad výrobu suvenírov z kokosových škrupín namiesto korytnačiny.**

■ **Ohrozuje korytnačky okrem pytliactva aj niečo iné?**

Okrem zvieracích predátorov sú to hlavne rybárske siete. Vlečné siete merajú desať kilometrov a tiahnu sa morom bez ohľadu na to, čo do nich vpláva. Korytnačky sa potrebujú vynoriť a nadýchnuť, ale ak uviaznu, utopia sa. Rovnako tak v sieťach končia delfíny a množstvo necieľových rýb, ktoré už potom rybári len mŕtve vyhadzujú späť. Ďalšou hrozbou sú zrážky s loďami. Na turistických miestach sa niekedy stane z pozorovania korytnačiek veľký biznis, keď sa lode schádzajú k jedinej nájdenej korytnačke a turistom ponúkajú, aby si s ňou zaplávali. Tí ju potom vo vode naháňajú a to, samozrejme, zvieratá stresuje a ohrozuje.

■ **Čo klimatické zmeny?**

Aj tie ich ohrozujú, pretože pobrežie mizne doslova pred očami. Na ostrovčekoch, kde pracujeme, more za posledných desať rokov postúpilo o niekoľko metrov. Jeden z ostrovčekov, kde sme predtým prenášali vajíčka do chránenej časti, je dnes už úplne zatopený, zostáva z neho len malý kopček piesku viditeľný pri odlive. A pretože vajíčka ležia v piesku dva mesiace, každá búrka alebo zaplavenie znamená stratu celej znášky. Navyše sa otepľuje a teplota piesku, respektíve teplota v hniezde, rozhoduje o pohlaví nových korytnačiek.

■ **V akom zmysle?**

Keď je teplota v hniezde okolo 29 °C, liahnu sa samce aj samice zhruba napoly. Pri vyššej teplote, okolo 30 až 34 °C, prevažujú samice. A, naopak, pri nižšej teplote, medzi 25 °C a 28 °C, sa viac liahnu samce. Problém je, že v dôsledku klimatickej zmeny býva teplota na mnohých miestach skôr vyššia, takže sa rodia hlavne samice. Na indonézskej časti Papuy spolupracujeme s tamojšou univerzitou na ochrane kožatiek, a tam už nie je problém s pytliakmi, ale práve s horúčavou. Keď korytnačky nakladú vajcia doprostred rozpálenej pláže, vyliahnu sa sotva dve percentá mláďat. Preto sa tam vajíčka tiež buď prenášajú na vhodnejšie miesta, alebo sa hniezda chránia rohožami z kokosových vlákien, ktoré uplietli miestni. V Indonézii nad chránené časti pláže kladieme siete, aby sa ku korytnačkám nedostali predátory, a na siete kladieme kokosové listy, ktoré hniezda zatienia.

■ **Dokážu sa korytnačky nejako brániť proti prirodzeným predátorom? Zvieratám?**

Trochu áno, majú múdre evolučné stratégie, ako chrániť svoje potomstvo. V znáškach býva pár vajíčok, ktoré sú neoplodnené. Ležia navrchu hniezda. Pravdepodobne je to ochranná stratégia, pretože keď sa priblížia predátory, napríklad mravce, vezmú si tie hore, a tie „dôležité“ vajíčka zostanú dole. Lenže ubrániť sa proti krabovi, ktorý na nich číha po vyliahnutí, samozrejme, nevedia.

■ **Ako v praxi vyzerá ochranárska práca?**

Ochranári strážia pláž celú noc. Keď samica začne klásť, nechajú ju v pokoji dokončiť, čo potrebuje, a až po niekoľkých hodinách, pri odlive, vajíčka vyhrabú. Vkladajú ich opatrne do vedra tak, aby zachovali pôvodné poradie. Aby tie vajíčka, ktoré boli hore, ostali hore. Nové hniezdo sa potom vyhrabe v oplotenej, stráženej časti pláže, kde sú vajcia v bezpečí pred pytliakmi.

■ **A nestačí len strážiť miesto, kde samica naložila vajcia?**

Bohužiaľ nie, pretože na dvojkilometrovej pláži môže počas jedinej noci hniezdiť aj tridsať samíc. Rozptýlené hniezda by nebolo možné ustrážiť, pytliaci by ich počas

„Držia ju nad ohňom a olupujú jej pláty korytnačiny.“

dňa ľahko pozbierali. Preto sa vajcia sústreďujú na jedno bezpečné miesto, kde sa o ne ochranári starajú.

■ **Ako spoznáte, že sa mláďatá začínajú liahnuť?**

Piesok sa zrazu začne prepadať a na povrchu sa urobí malý lievik. Po chvíli sa z neho začnú predierať von desiatky malých pancierov. Je to ako jarné snežienky, akoby z piesku vyrástol zázrak. Korytnačky sa potom prenesú na pláž, ale nie priamo k vode. Púšťame ich päť až osem metrov od mora, aby si prešli krátku cestu a „načuchali“ svoju rodnú pláž. To je dôležité, pretože práve sem sa o tridsaťpäť rokov vrátia klásť svoje vajíčka. Ochranári ich navyše nevypúšťajú vždy na rovnakom mieste, aby sa tam neusadili predátory, ktoré by čakali na ľahkú korisť. Dôležité tiež je púšťať ich len skoro ráno alebo večer, keď je piesok chladný a keď teda mláďatám nehrozí prehriatie.

■ **Neprekáža mláďatám kontakt s človekom?**

Nie. Pri cicavcoch by hrozilo, že ich matka neprijme, ale pri korytnačkách je situácia úplne iná. Samica totiž po nakladení vajíčok okamžite odpláva. So svojimi mláďatami sa už nikdy nestretne. Malé deti často kreslia korytnačiu mamičku, za ktorou plávajú malé korytnačky, a mne je vždy ľúto povedať im, že takto to v prírode nie je. Korytnačky sú od prvého okamihu úplne samostatné.

■ **Žiadna materská starostlivosť?**

Často sa hovorí, že korytnačky sú zvieratá bez materského inštinktu. Pravda je však zložitejšia. Už samotné kladenie vajec je pre samicu obrovsky vyčerpávajúci proces. Niekedy musí vyhrabať niekoľko jám, než nájde miesto bez koreňov alebo odpadkov. Ochranári opisujú, ako vídali samicu, ktorá začala hrabať večer a ešte ráno sa snažila nájsť vhodné miesto. Až potom nakládla svoje vajcia, po hodinách driny a vyčerpania. Ako sa hovorí, že niekto plače ako korytnačka – nie je to len príslovie. Počas kladenia vajec korytnačkám naozaj tečú slzy. Biológovia to vysvetľujú ako spôsob, ktorým sa zbavujú soli, ale prečo práve v tej chvíli? Keď plávajú v mori, neslzia. Keď sa vracajú späť na pobrežie, tiež nie. Až keď kladú vajíčka, oči sa im zalejú kvapkami. Ťažko povedať, či je to čistá biológia, alebo aj emócie spojené s vypätím.

Niektorí pytliaci odrezávajú korytnačkám pancier po tom, čo ich opekali nad ohňom, aby pancier zmäkol. Z korytnačiny potom vyrábajú náramky a iné suveníry pre turistov. Korytnačky v dôsledku tohto zaobchádzania počas jedného až dvoch dní umierajú v hroznych bolestiach.

HANA VAŠINA SVOBODOVÁ (39)

Vyštudovala biológiu na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity. Ochrane morských korytnačiek sa venuje od roku 2004. Ako odborná konzultantka pomáhala zlepšovať ochranu morských korytnačiek v Ekvádore, na Srí Lanke a na mnohých miestach v Indonézii. Od roku 2007 pracuje ako mentorka a metodička učiteľov prírodovedných predmetov vo Vzdelávacom centre TEREZA. V roku 2017 založila organizáciu Chránime morské korytnačky. Táto organizácia financuje ochranu korytnačiek na šiestich miestach v Indonézii a na dvoch miestach na juhu Srí Lanky. Okrem morských korytnačiek sa tiež venuje ochrane tropických dažďových lesov. Hovorí plynule po anglicky a indonézsky.

■ Ako v sebe udržia tú stovku vajíčok, ktoré potom nakladú?

Aby sa im vôbec pod ten pancier zmestili, dokážu schudnúť aj desať kíl. Niekoľko mesiacov prakticky nežerú, len kladú vajcia a znova sa pária. Vždy sa spária, za desať až štrnásť dní sa im v tele vytvoria vajcia, nakladú ich, znova sa pária, a takto stále dookola počas asi dvoch mesiacov. Až po celej sezóne odplávajú späť do potravinových oblastí, kde konečne naberú sily. To už mi ako určitý druh materskej obety pripadá.

■ Ako dlho trvá, než sa mláďatá vyliahnu?

Zhruba osem až desať týždňov, podľa teploty piesku. Na začiatku zaberá vo vajíčku väčšiu časť žĺtok, ale počas niekoľkých dní sa už objaví miniatúrna korytnačka. Už po týždni je vidieť hlava, oči a plutvičky. Na konci liahnutia má pod pancierom zvyšok žĺtka, ktorý vstrebáva podobne, ako bábätko využíva pupočnú šnúru. Vďaka tejto zásobe má silu na prvé dni života. Práve preto je také dôležité nechať mláďatá liahnuť prirodzene. Bohužiaľ, na niektorých turistických miestach, napríklad na Bali alebo Srí Lanke, sa s vajíčkami manipuluje.

■ Akým spôsobom?

Pytliaci prevážajú vajíčka na motorkách, od nich sa potom vykupujú, a aj keď sa neskôr zakopú do piesku pri záchranných centrách, už celá táto cesta sama osebe znižuje šancu na prežitie. Ešte horšie je, keď mláďatá po vyliahnutí držia v rôznych bazénikoch, aby si ich mohli turisti kúpiť a vypustiť. Tam však korytnačky vyplytvajú energiu potrebnu na svoju prvú cestu do oceánu. Narážajú do stien bazéna, slabnú, strácajú orientáciu. Navyše ak sú vypustené počas dňa, často si o rozpálený piesok popália neuzavreté bruško a stávajú sa ľahkou korisťou. V prírode by sa do vody dostali v noci, spoločne so súrodencami, s plnou zásobou energie a inštinktom, ktorý ich vedie ďalej do oceánu.

■ Ako sa vám darí spolupracovať s miestnymi komunitami?

Ide to pomaly, ale snažíme sa ich inšpirovať, ako ochranu korytnačiek robiť správne, že im môžeme prispieť finančne, aby ju mohli robiť lepšie, môžu sa stať našimi ochranármi. Niekde to funguje, inde nie. Niektorí ľudia stále veria, že keď korytnačky zatvoria načas do bazéna, stvrdne im pancier a budú odolnejšie. To však nie je pravda. Navyše ich zle kŕmia, často úplne inými potravinami, aké by v prírode jedli samy. Na jednej stanici som napríklad videla, že kŕmia korytnačky kuracou pečeňou. Ale čo si taká korytnačka počne, keď ju o niekoľko mesiacov alebo rokov vypustia do prírody? Kde v mori nájde také jedlo?

„Už po týždni je vidieť hlava, oči a plutvičky.“

■ Takže tam nie sú vyštudovaní biológovia alebo ochrancovia?

V Indonézii končia všetci vzdelaní ľudia ako úradníci na ministerstvách. Ochranárska práca potom zostáva hlavne na miestnych ľuďoch, ktorí však nemajú vzdelanie. Okrem toho je, samozrejme, veľké lákadlo turizmus, za fotky s korytnačkou alebo za jej kúpenie a vypustenie dostávajú peniaze, takže prínos vidia hlavne v tomto.

■ Ako sa dá zistiť, že korytnačky sú naozaj ohrozený druh, keď počas svojho života takmer nie sú monitorované?

Pozná sa to podľa počtu samíc, ktoré priplávajú klásť vajíčka. Na jednom ostrove v Indonézii, kde sme vláde pomáhali s ochranou, bolo napríklad v roku 1940 okolo 35-tisíc samíc za rok; teraz ich tam nie sú ani tri tisícky. Rybári sami hovoria, že predtým chodilo sto korytnačiek za noc, a teraz skoro žiadne. Lenže miestni ľudia to ťažko chápu, pretože sa pozrú na mólo, vidia tam okolo šesť korytnačiek, čo sa pasú na morskej tráve, a zdá sa im, že ich je dosť. No predtým ich tam boli stovky. A táto oblasť je jedným z najdôležitejších liahnisk kariet obrovských na svete.

■ Vidíte počas svojho pôsobenia nejaké zlepšenie alebo je to beh na dlhú trať?

Je to beh na veľmi dlhú trať. Výsledky uvidíme až o tridsaťpäť rokov, pretože tak dlho trvá, kým sa samice, ktoré sa dnes narodia, vrátia nakłásť vajíčka. Napríklad na ostrovoch pri Borneu v oblasti Berau sa ochrana začala v roku 2008, čo je stále krátky čas. To sa však ťažko vysvetľuje miestnym úradom, ktoré majú pocit, že robíme veľkú ochranársku prácu, ale na grafoch pritom nevidia žiadny nárast. Lenže ten príde, keď sa začnú rozmnožovať korytnačky vypustené pred rokmi.

Silvie Jurečková

Foto: Ivo Pardus